

ישראל אלירז

יוסף

ליברית לאופרה

מוסיקה מאת יוסף טל

המכון למוסיקה ישראלית

ISRAEL ELIRAZ

JOSEF

Libretto

"בוקר אחד כשהקיץ גריגור סאמסא מתוך
חלומות טרופים..."
("הגלגול", פרנץ קפקא)

האופרה יוסף הוזמנה אצל יוסף טל וישראל אלירז
על-ידי האופרה הישראלית החדשה ותבוצע על ידה
בבכורה עולמית ביוני 1995 בתל-אביב.

© 1995, כל הזכויות שמורות למחבר
זכויות המהדורה העברית שמורות
למכון למוסיקה ישראלית
ת"ד 3004, תל-אביב

הדמויות

משפחת הרמן:
האב יעקב (בן 65)
האם (בת גילו)
הבן יוסף (בן 30)
הבת פרידה (בת 22, בהריון)
בעלה רובי (בן גילה)

לנה (בת 30)
הרופא (בן 60)
קצין המשטרה (בן 55)
מאקס מנהל מחלקה בבנק (בן 30)

שומר השער
שני סוהרים
שני רוצחים
שתי לקוחות
פקידים, כתבניות
אזרחים, פליטים
מלצרית
מנקה הרחוב
עכברים
שני סניטרים
נער מוכר עיתונים
חיילים

זמן:

אירועי העלילה מתרחשים בין האחד לעשרים ותשעה
ביוני 1914, יום רציחתו של הארכידוכס פרדיננד
בסרייבו.

מקום:

בית משפחת הרמן, ביתה של לנה ואותרים אחרים
בעיר – החנות, הכיכר, בית הקפה, הבנק, בית החולים
ועוד.

מערכה ראשונה

1. חלום השער

יוסף, שומר השער

במה ריקה.
יוסף נכנס וכיסא בידו.
הוא מתיישב וצופה בקהל במשך זמן מה.

יוסף:
...שער יורד לפניי
יורד שער.
ולפני השער עומד שומר השער
השומר נכנס ומזדקף ליד השער.
והשומר, שאני מפחד מפניו, משתחוה ואומר:
אדוני, השער שלך...
השומר:
יוסף:
...השער שלך...
הוא פותח לפניי את השער
השומר פותח.
נאני מתבונן בתבליטי השער
והזמן עובר והשער
הולך וכבד ואפל
השער מתאפל.
למה לא נכנסתי בשער שלי?...
השומר יוצא עם השער.
יוסף משמיע צעקה כמו מתוך חלום רע
ומתמוטט על הכיסא.
האור מתמעט.

2. חלום הבור

יוסף, שני סוהרים, הקצין

שני סוהרים מאוינים הולכים הלוך ושוב על משמרתם,
בחזית סבכת הברזל שהוכנסה על ידם.
נכנס הקצין.

הקצין:

למטה, בבור, באפלה, בגובה פני מי התהום,
רובץ איש צעיר על קורה צרה.
המים כמעט נוגעים בגופו
עם הגאות הם עולים עד צווארו...
צעקתו של יוסף מוחזרת כהד.
שני הסוהרים יוצאים עם הסבכה.
הקצין קוצב את יציאתם.
חת-שתיים... חת-שתיים...
חת-שתיים...
הקצין יוצא.

3. חלום החיילים הרוצחים

יוסף, שני חיילים

יוסף קם להימלט ונתקל בשני חיילים מאובקים ומרוטים
המתאנים אליו. הוא עוקף אותם אך הם מצליחים להכשילו
על ידי הטיית רגל, הושטת רובה.
יוסף נופל.
הם בועטים בו, מכים בו בקתות הרובים וכו'.
הם נועצים פגיונות ברובים ומתכוונים
לנעוץ אותם בו.
יוסף מתעורר בזעקה.
החיילים נעלמים בחושך.
האור יורד על יוסף.

4. חדר האוכל והמטבח

האב, האם, פרידה, רובי

המשפחה, לקראת סיום ארוחת הבוקר, יושבת מסביב לשולחן.
האם מתרוצצת בין המטבח לבין חדר האוכל.
האב אוכל וקורא בעיתון המונח לפניו.
יוסף נעדר.

האב:

לאם היכן הבן שלך, אמא'לה?
הוא מביט בשעון הכיס שלו.

הוא יאחר לעבודה. הם יפטרו אותו.
בימים אלה שום דבר לא בטוח.

האם:

אתה תהיה גאה בו, אבא'לה.
ואת מפנקת אותו, אמא'לה.

האב:

הוא ילד טוב. הוא לא אחר אף פעם
לארוחת הבוקר.

האב:

קם. לאם הכובע.
האם מגישה לו.

לרובי לחנות, בחורי.

רובי מנשק את פרידה, נוגע בבתנה הגדולה.
היא מנשקת אותו, רובי יוצא.

פרידה מתחילה לפנות את כלי האוכל מהשולחן.
האם עוזרת את האב ליד דלת היציאה,
מטיבה את עניבתו.

האם:

אל תקפיד עם הילד.

האב:

הילד, אמא'לה, בן שלושים והוא לא יודע
מה לעשות עם זה.

האם:

הוא ייצא מזה.

האב:

הוא חולם.

האם:

תן לו זמן.

האב:

זמן? למי יש זמן? רק לא זמן.

האם:

שמור על עצמך, אבא'לה. שמור עלינו.
שעון המגדל מצלצל.

האב:

האב שולף את שעון הכיס שלו.

הו, אלוהים, כבר שמונה. נלך.

אסור לתת לקליינטים לחכות.

מנשק קלות לפרידה ויוצא.

האור יורד מעט על המטבח. האם ממשיכה להיות

עסוקה בו.

קו-אור אחד מאיר את יוסף, היושב עכשיו בחדרו ומקשיב

לדברי פרידה המופנים לקהל.

עם תום דבריה האור יורד גם על יוסף.

פרידה: ...בבוקר האחד ביוני 1914, ביום הולדתו

השלושים, יוסף מסרב לקום מן המיטה ולבוא

אל השולחן. אני לא מבינה אם זה באמת

חמור.

אני מניחה שעוד יבואו דברים חמורים יותר

מלבוא-או-לא-לבוא לשולחן.

אומרים שמתרחשים דברים משונים בעיר.

רובי אומר, שצריך לעבוד קשה מתמיד.

יוני נהדר.

רק שזה יימשך כך.

יוצאת.

5. החנות

האב, רובי, הקצין, שתי לקוחות

האב ורובי משרתים שתי לקוחות. האב מלווה את האישה האחות, חבילה בידה, אל הדלת.

האב:

תודה גבירתי, ולהתראות...
האישה יוצאת.

רובי מסיים את קשירת החבילה לגברת השנייה המשלמת את חשבונה לאב.

האב מקיש את החשבון על קופה רושמת ומצלצלת.

האב:

תודה גבירתי, ולהתראות...
רובי יוצא עם הגברת והחבילה בידו.

האב נשאר לבדו.

הוא שולף צנצנת מכיסו ובלוע מתוכה כדור או שניים.
רובי חוזר ומשיב את התיבות, שעל דוכן המכירה,
אל המדפים.

האב:

...ואיפה ראית, בחור, מבחר כזה של כפתורים,
של כריות-כתף, של אבזמים, של סיכות, של
חפתים, של קרסים, של חגורות? ... "כפתורי
הרמן", זה שם דבר!

רובי:

"כפתורי הרמן", זה שם דבר.

האב:

נאני אומר, לחיות זה לחיות כמו שלבן זה לבן.
ושלא יספרו לי סיפורים. אתה מבין, רובי?

רובי:

לבן זה לבן – זה נכון.

האב:

החיים שייכים למי שמשתמש בהם...
צלצול בדלת הכניסה. קצין המשטרה נכנס.

הקצין:

בוקר טוב, יעקב הרמן. בוקר טוב, רובי.

האב-רובי:

בוקר טוב, אדוני הקצין.

הקצין:

לרובי מה שלום פרידה, רובי?

רובי:

פרידה תלד בן בעוד...

הקצין:

חודשיים.

רובי:

אתה יודע הכול.
בשביל זה משלמים לי.

הקצין:

צוחקים.

הרמן, לא ייתכן שיש לך, במקרה, כפתור
מלכותי אחד שהלך לי לאיבוד...

האב מתקרב, מחליף משקפיו,

מתבונן בכפתורי המעיל המשטרתני.

לרובי.

האב:

מדף 3, קופסא 72.

רובי עולה על הסולם ומוריד את הקופסה.

האב מתאים לקצין את הכפתור.

האב:

הה? מוסר לו על חשבון הבית.

רובי:

"כפתורי הרמן", זה שם דבר!

הקצין:

אסור לזלזל בימים אלה אפילו בכפתור.

מסור דרישת שלום לגברת הרמן.

האב:

אמסור, תודה.

פעמון המגדל מצלצל את שעת הצהריים.

הקצין שולף את שעון הכיס שלו וכמוהו עושה הרמן.

הם מנענעים ראש זה לזה ומחזירים את שעוניהם לכיס.

הקצין:

ויוסף?

האב:

ויוסף?

הקצין:

איפה יוסף?

האב ורובי מחליפים מבטים.

זה מה שנתבקשתי לברר.

רובי:

בבנק,

האב:

עומד לקבל דרגת סגן מנהל המחלקה לאשראי.

הקצין מצית סיגריה.

הקצין:

הוא לא.

רובי:

הוא לא?

האב:

מה פירוש, הוא לא?

הקצין:

אני בא משם, מן הבנק, ממאקס. הוא לא שם.

האב שולף את השעון, שב ומביט בו.

רובי שולף גם הוא את שעונו ומביט בו.

חושך.

6. חלום ביזת החנות

יוסף, האב, אזרחים

איש נכנס עם דלי סיד בידו. הוא נוטל מברשת ומתווה איקס גדול על חלון הראווה של החנות. האב יוצא לראות את המתרחש. האיש מסייד את פניו ואת בגדיו. אנשים נוספים נכנסים וצוחקים למראה האב שנפל על ברכיו. הם פורצים אל תוך החנות. נזרקים מתוכה החוצה קופסאות עם כפתורים, סרטים וכו'. נכנסים אנשים נוספים – וביניהם יוסף. האנשים בוזזים את החנות ונמלטים. יוסף מגלה את האב וכורע לצדו, מגונן עליו. חושך.

7. הבנק

מאקס, לנה, כתבניות, פקידים/ות

בגובהי בימה שונים יושבות פקידות ליד מכונות כתיבה ומדפיסות. רעש גדול ומגוון של הדפסה ממלא את חלל הבנק. דלתות נפתחות ונסגרות ושורות של פקידים ופקידות עולות ויורדות, מצטלבות, בידיהם תיקים, ניירות. בלט הביורוקרטיה הלבירינטית נמשך זמן-מה ואחר כך נעלם מאחורי טריקת דלתות. לאחר שהייה, האור מתרכז על משרדו של מאקס. הוא פוסע הלך ושוב, נרגז. הוא מכתוב מכתב ללנה, המדפיסה על מכונת כתיבה גדולה.

מאקס: מכתוב "זומה יהיה עכשיו על מסע העסקים שקיבלת על עצמך?...". מתפרץ לוותר, לאחר עשר שנים, על משרה... על ביטחון... על משכורת טובה לכל החיים?... הוא מטורף!...
לנה: "...העסקים שקיבלת על עצמך...".
מאקס: "הרי לא תרצה, אדוני, שמנהל הבנק יגיש תביעה משפטית שעשויה להגיע לסכומים שאתה ומשפחתך לא תוכלו לכסותם במשך שנים...".
לנה: "...יגיש תביעה משפטית שעשויה להגיע... לא תוכלו לכסות...".
מאקס: מתפרץ האם הוא חושב שנרשה לו לזלזל במערכת המורכבת של הבנק שלנו?... טיפש!...
מכתוב "..."המוסד לביטוח, בהמלצתי, אישר לך שלושה שבועות מחלה... עם סיומם תיחשב..."
לנה: "...עם סיומם תיחשב..."

8. המטבח

האם, יוסף, פרידה, מאקס

האם נכנסת ובידה מכתב.

בשבילך.

יוסף תולש את המעטפה, קורא.

זה חשוב?

זה ממאקס.

הוא שולף מצית ומעלה את המכתב באש.

פרידה ממהרת אליו, תולשת מידיו את המכתב הבוער

ומשליכה על הרצפה, מכבה את האש ברגלה.

יוסף מרים את המכתב, שב ומצית אותו. מחזיקו בידו עד

היות המכתב לאפר. צוחק.

זה לא מצחיק, יוסף.

נפנית ממנו לעיסוקי המטבח. עוזרת לאם בהכנת הארוחה.

אקנה שזיפים לעשות ריבה...

אעזור לך, אמא'לה.

המרק מתקרר.

תהיה ילד טוב, אל תגיד לאמא לא.

שתיקה.

זה לא טעים לך, יוסף?

זה מצוין.

תמיד אהבת את המרק של אמא.

המרק הכי טוב בעולם.

אולי חסר מלח?

לא חסר שום דבר במרק הכי טוב בעולם...

אז מה אתה רוצה, נסידך?

יוסף הופך את צלחת המרק על השולחן.

מצטווחת יוסף!

ממהרת לנקות במטלית.

שהייה.

תיחשב, מה?

נושם עמוקות "כמתפטר..."

"כמת..." מאקס, אתה בטוח?

שתיקה. הוא מוחה את מצחו. היא מדפיסה.

"כמתפטר..."

נקודה.

נקודה...

על החתום וכו' וכו' וכו'...

לנה מדפיסה.

שלחי רשום ועל ידי שליח מיוחד.

נוטל את הכובע והמקל ויוצא במהירות.

לנה שולפת את המכתב מן המכונה.

המשרד והבימה נחשכים.

מאקס:

לנה:

מאקס:

לנה:

מאקס:

האם:

יוסף:

פרידה:

האם:

פרידה:

האם:

יוסף:

האם:

יוסף:

האם:

יוסף:

פרידה:

9. גן העיר ובהמשכו הגשר שעל הנהר

הקצין, לנה, יוסף, אזרחים, הפליטים, מאקס

צהרי יום.
על הגשר עוברים ושבים.
בגן העיר מפוזרים פליטים – גברים, נשים, ילדים.
סביבם חבילות ומזוודות. פורצת קטטה. הרוחות מתלהטות.
משנכנס הקצין הם עטים עליו. קולות, רעשים. אין להבין.
הוא מסלק אותם בתיעוב, מנקה את מדיו. הוא מבחין
בלנה הנשענת על הגשר במרחק מה. הוא מתקרב.

הקצין: אם האנייה לא תגיע בקרוב...
לנה: טובבת אליו מה?
הקצין: תפרוץ מגיפה... מצדיע גבירתי.
לנה: אדוני הקצין יודע הכול.
הקצין: בשביל זה משלמים לי.
צוחק, מכעקע, מזדקף.
הייתה לנו עיר נקייה למופת – עכשיו לכלוך –
סירחון... הם מחכים לאנייה מאמריקה –
שבועות... כמו עכברים...
לנה: לאמריקה?
הקצין: כסף... אמריקה... כסף...
הוא מביט בה עכשיו, לראשונה, בתשומת לב.
אני מקווה שאין לך כל כוונה להשתטות,
גבירתי.
לנה: אני?
הוא מצביע לעבר הנהר.
הו, לא. לא אני, אדוני הקצין.
את נראית בסדר גמור, גבירתי.
לנה: אני בסדר גמור, עד כמה ש'בסדר גמור' זה
בסדר.

האם: למאוג לך צלחת נוספת?
יוסף מנפץ בפשטות את הצלחת על הרצפה.
פרידה: נקה, לעזאזל, בעצמך!
האם: משליכה אליו את המטלית ויוצאת.
האם: אתה מבהיל את פרידה.
יוסף: זה לא טוב בשבילה להיבהל.
האם: את לא מבינה, אמא...
האם: אתה לא מרגיש טוב. כוסית קוניאק, מעט דבש,
שינה טובה ומחר כמו נמר אתה הולך לעבודה.
יוסף: אני לא.
האם: פונה אל היציאה.
האם: אתה הולך ללנה?
יוסף: מופתע לנה?
האם: היא אוהבת אותך. אני בטוחה. תבקש את ידה?
יוסף: לא. לא.
האם: יוסף יוצא מאזור המטבח אל החצר האחורית.
הוא מצית סיגריה, מעשן.
האם: אני לא מבינה שום דבר...
האור יורד אט אט על המטבח.
קו אור אחד מאיר את יוסף המאזין לדברי האם.
...להבין?... אני מבינה במרק, בעוגות תפוחים.
לא הרבה יותר מזה. יוסף אומר שהוא מחפש
דרך שתשנה את חייו אבל הדרך כל הזמן
נעלמת לו. הוא צודק, אני לא מבינה...
האם: מאקס מופיע, נרגש, הכובע בידו.
האם שמחה לקראתו.
האם: מאקס!...
חושך.

הקצין:
לנה:

אז למה את כאן לבדך כשהכול בסדר גמור?
אילו יכולת להשיב לי על כך הייתי נותנת לך
נשיקה.

הקצין:
לנה:
הקצין:

עשינו עסק, קודם נשיקה ואחר כך תשובה.
לא עשינו עסק. חבל.
יוני נהדר שכזה...
צוחק, עוצר.

לנה:

אילולא העכברים... הזבל... הזרים...
אמריקה, אמרת?

לנה מנשקת קלות ללחיו, הוא מצדיע וצוחק.
היא יוצאת והוא מצית לעצמו סיגריה.
יוסף נכנס בריצה.

הוא עובר, די בקושי, בין הפליטים. מי מהם מנסה להיאחז
בו, לפשפש בכיסיו. גונבים את שעונו, מסלקים את כובעו.
הוא מגיע מתנשף עד הקצין.

אם אתה מחפש מי שמחפשת אותך, זה שם.
הוא מסמן לו על כיוון יציאתה של לנה.
יוסף מתכוון לצאת אלא שהקצין 'שם לו רגל'. יוסף נופל.
אתה לא מסתכל...

הקצין צוחק. מושיט לו יד ומרים אותו.
ילד, אל תיתן לה לחפש אותך הרבה יותר מדי
זמן. במקומך, יוסף הרמן, הייתי תוקע מסמר
ובונה בית.

אין לך דג במכנסיים?
צוחק בגסות.

יוסף אומר להתנפל עליו.
הקצין עוצר אותו בקלות ובתקיפות.
אתה נראה רע כמו איש דרוס.

אתה מסתיר משהו.
התגייס. ישר את הגב. ותיזהר מהשרצים...

מצביע על הפליטים בכל כיוון סכין...
מקלפים כל מה שניתן להתקלף...
על מה אתה מדבר?

יוסף:

אתה מאשים אותם במשהו?
כן. אני רק לא יודע עדיין במה.
מה השעה?

הקצין:

יוסף מביט בידו ואינו מוצא את השעון. שולף את הארנק,
הכסף נגנב.

הקצין צוחק, מרוצה מן ההוכחה המיידית שנאדמנה לו.
למה אתה לא מרים את התחת וממהר
אחריה, טיפש.

יוסף מתכוון לצאת לכיוון אחר אלא שהקצין שב רשם לו
רגל.
יוסף נופל.

הקצין מושיט לו יד ומרים אותו, צוחק.
תיזהר. אתה חולם. אתה לא מסתכל.
הוא מצביע על כיוון יציאתה של לנה.

יוסף מתרחק הצידה.
מאקס נכנס, מחפש. ממחר אל הקצין ולוחש על אוזנו.
הקצין משיב לו בלחישה ומצביע על כיוון הפוך
ליציאתו של יוסף.

מאקס יוצא.
הקצין מצית לעצמו סיגריה.
חושך.

10. חדרה של לנה

יוסף, לנה

שולחן גלגלים קטן ועליו מערכת קפה ועוגת יום-הולדת. שלושים נרות דלוקים בה. מן הצד, על כוננית, פטיפון גדול-אוזן, וממנו מתנגן ואלס. יוסף ולנה רוקדים. מידי פעם יוסף לוחש משהו על אוזנה והיא צוחקת. הריקוד נמשך זמן מה.

יוסף:

את עוד אוהבת אותי, לנה?

לנה:

כן, יוסף.

יוסף:

בכל כוח האהבה?

לנה:

כן, יוסף.

יוסף:

פחות מזה לא כדאי.

לנה:

אני יודעת.

רוקדים.

ואתה?

רוקדים.

הלוואי ואתה היית אוהב אותי בכל כוח

האהבה.

פחות מזה לא כדאי.

הם רוקדים עד לעוגה, עוצרים, צוחקים.

יוסף מכבה את שלושים הנרות.

חושך.

האור שב ועולה מיד.

עבר זמן מה.

לנה יושבת, בידה ספל קפה, שותה.

יוסף עומד במרחק מה ממנה ומעשן.

שתיקה.

לנה:

הקפה שלך התקרר. להרתיח עוד?

יוסף:

לא, לנה.

שתיקה.

לא ניפגש יותר. הכול בינינו נגמר.

לנה פורצת בצחוק גדול.

הוא לא מצטרף אליה.

לנה עוצרת.

לנה:

חמש שנים אנחנו נפגשים ביום שלישי, חמש

אחר הצהריים. קיוויתי שיום אחד, אולי היום,

דווקא היום – ביום הולדת השלושים שלך –

תבוא עם זר פרחים ותאמר: "אני אוהב אותך,

אני רוצה אותך, האם תינשאי לי?"

שתיקה.

"כשאני מביט בך אני רואה להבות אש."

כך אמרת. כך אמרת?

כך אמרתי.

יוסף:

לנה:

איפה עוד תמצא אחת כמוני, טפשוני שלי?

למה אנחנו מחכים?

היא שבה ופורצת בצחוק. הוא מביט בה בכאב.

תן לי נשיקה ובוא למיטה. נשכח הכול.

חבל על יום שלישי שלנו, יוסף.

יוסף אינו זז.

לנה מתקרבת אליו ומעבירה יד על לחיו.

הפסקת להתגלח?

מחבקת אותו בחזקה.

חושך.

11. בית הקפה

יוסף, הרופא, מלצרית, הקצין, מנקה הרחוב

יוסף והרופא יושבים ליד שולחן, על המדרכה,

לא רחוק ממזח הדייגים.

מדי פעם עוברים פועלים טעונים ברשתות, בחבלים, בתיבות.

מנקה הרחוב ממשיך לטאטא.

הרופא:

...יש לנו ארץ יפהפייה ויש לנו אוויר צח...

נושם אין אוויר כזה בעולם!

יוסף:

מי יודע כמה זמן זה יימשך...

הרופא:

והים הזה... אין כחול כזה בעולם...

נכנסת מלצרית.

מים מינרלים. ליוסף ולך?

למלצרית פעמיים מים מינרלים.

המלצרית יוצאת.

הרופא בודק את עיניו של יוסף.

שמע לעצת ידיד משפחת הרמן...

בודק הדופק.

אין בריא מלהיות בריא.

בודק את בלוטת הצוואר.

יש לנו ארץ יפהפייה.

העם צריך היום צעירים בריאים, ואתה מחליט

להרוס את עצמך.

מה אתה מנסה להוכיח?... למי?...

מציץ לתוך אוזניו.

אם אין אוכלים – מתים.

בודק את כתפיו ועורפו.

וככל שזה תלוי בנו, אנחנו לא ניתן לך למות.

מלצרית נכנסת עם שתי כוסות מים מינרלים, מגישה

ויוצאת.

הרופא מרים את כוסו כנגד האור.

איפה תמצא עוד כחול כזה?

שותה את כל המים.

הוא שולף מכיסו צנצנת כדורים ומניח לפני יוסף.

כדור אחד אדום לפני האוכל שלוש פעמים

ביום.

אין בריא מלהיות סגן מנהל המחלקה

לאשראי!

שולף צנצנת נוספת ומניח לפניו.

וכדור אחד ירוק לפני השינה.

ואחר כך להיות מנהל הבנק לאשראי!

נושם עמוקות.

יוסף:

על מה אתה מדבר, דוקטור?

הרופא:

על הבריאות. על הסדר. הכול לגמרי פשוט!

יוסף:

הכול משתנה. אתה לא רואה?

הרופא:

יש לנו ארץ יפהפייה...

יוסף, בתנופת יד אחת, מפזר את הצנצנות ויוצא.

מנקה הרחוב מטאטא את הצנצנות המפוזרות.

הרופא מוחה את מצחו בדאגה.

הקצין עומד לפתע לידו.

ראית?

הקצין:

הכול.

הרופא:

שמעת?

הקצין:

צריך לפקוח עין על הבחור... ועל הפליטים...

הרופא חובש את כובעו בקפידה.

הוא מביט בשמיים ואחר כך בים.

הרופא:

אין כחול כזה בעולם!...

הרופא יוצא.

הקצין מרים עיתון שעל המרצפת, מעיין,

קורע באעם ומפזר.

מנקה הרחוב מתקרב ומטאטא.

הקצין, בלי סיבה, חובט בו באלה שבידו ויוצא.

האור יורד על בית הקפה.

12. חזרו של יוסף

יוסף, פרידה

ערב. פרידה נכנסת עם מגש האוכל ומניחה אותו על השולחן.
אור מועט עולה גם על המטבח.
האם מכינה, בפירוט רב, את העוגה.
יוסף, לבוש בבגדיו, שוכב על המיטה.

יוסף: סלקי את הטינופת הזאת, זה מושך זבובים ועכברים.

פרידה: מתיישבת על המיטה לידו אתה חולה.
אתה נראה איום. אתה הורס את עצמך.
לך לראות רופא.

יוסף: ראיתי. גם הוא קבע שאני חולה, שאני נראה איום, שאני הורס את עצמי.
הוא מנשק אותה על לחיה.
הוא לא מבין שום דבר.

פרידה: מי מבין? איש מאיתנו לא מבין.

מה אתה רוצה? ... למות? ...
היא עסוקה אצל המגש. מוזגת, מורחת פרוסה וכו'.
אצלך הכול פשוט.

יוסף:

פרידה: הכול לגמרי פשוט.

יוסף:

כך אומר גם הרופא נאני לא מבין...
אני מקנא בך... אני מקנא ברובי שאוהב אותך... אני קם בבוקר ו... נדמה לי שהכול אבוד...

אין מקום בשבילי... שוב ושוב חוזרים

החלומות והורסים את המוח שלי...

בואי, פרידה, שבי כאן לידי...

היא מתיישבת לידו, הוא מחבק אותה ומספר:

אתמול חלמתי, שאנשים קרובים לי, התנפלו עליי... הפשיטו את הבגדים שלי... טבלו אותם בדם כדי שאבא יחשוב שחיה רעה אכלה אותי...

פרידה:

אתה יודע שזה לא החלום שלך... כשהיינו ילדים אבא קרא לנו את האגדות הקדושות...
...אחר כך הם השליכו אותי לתוך בור ולא היה מי שיבוא להוציא אותי מתוכו...

יוסף:

מצביע על חזהו.

חור... כאן יש חור... את מבינה אותי? לא.

פרידה:

יוסף אבוד. הוא קם ולוקח את הסכין מן המגש וכמעט נועץ אותה בחזהו.

רוצה לראות את החור הזה? ...

יוסף:

פרידה צוחקת.

המקום הנכון ביותר לנעיצת סכין הוא בין הצוואר לסנטר, לתוך השרירים המתוחים...
הוא משמיט את הסכין. מחבק אותה בחום, כמעט בוכה.
מי התהום מציפים את המוח שלי...

מחזיק את ראשו בין ידי.

קולות... קולות...

סירנות עולות ויורדות.

פגזים מתפוצצים.

פתאום הכול משתק.

על מה אתה מדבר? ...

פרידה:

כפוף מכאב, מתאושש.

יוסף:

די! די! ... סלחי לי... אני אוהב אותך, פרידה...
לא חשוב מה יקרה לי, תמיד אוהב אותך...
פרידה יוצאת עם המגש.

עם טריקת הדלת מחוץ לבימה האור משתנה לסיוט.

13. תמונת סיוט

יוסף, לנה, שלושה חיילים

בחדר נמצאים לנה ושלושה חיילים.
הם מעבירים אותה מיד ליד, מחבקים, נושקים,
ממזמזים, רוקדים. היא נדמית לאנת חיילים.
... בואי נברח, לנה... אין כאן עוד סיכוי...
האם תינשאי לי?...
החיילים בועטים בו ויוצאים.
לנה צוחקת צחוק גס כמעט.
יוסף מביט בה בכאב. הוא מבקש לגעת בה, היא נעלמת.

יוסף:

14. חדרו של יוסף ובהמשכו החנות והמטבח

יוסף, האב, האם, פרידה

יוסף לבדו. תוהה, כמי שניעור מחלום. מביט סביבו.
הוא שולף עכבר מכיסו ומשחרר אותו.
לאחר שהייה, טריקת הדלת.
האב נכנס, בידו מגש האוכל.
יוסף והאב מביטים זה בזה. האב שיכור.

יוסף: אתה?... מה אתה עושה כאן?...

האב:

באתי לראות...

יוסף:

אם חיה רעה אכלה אותי?...

האב מניח את המגש.

הוא שולף בקבוק משקה מכיסו ומציע ליוסף.

יוסף מסרב.

האב לוגם ומגהק.

האב:

איפה טעינו?... בפעם הראשונה בחיי, אני

באמת מפחד...
שהייה.

אבא של אבא שלי הגיע לעיר הזאת והקים

עסק קטן... אבא שלי המשיך ועשה לו שם טוב

נאני המשכתי והוספתי את 'כפתורי הרמן'...

אני גאה בכל זה, ובארץ הטובה והבטוחה

הזאת... ואתה?...

שתיקה.

אני בן שישים וחמש. כל חיי עבדתי קשה

וביושר... הזמן עובר... למי הכנתי את כל מה

שיש לי?

יוסף:

לעצמך, אבא, לעצמך. לעצמך הכנת את כל מה

שיש לך. אלה החיים שאתה בחרת! כסף!

כפתורים! כסף!... אני לא חייב לך שום דבר!

מערכה שנייה

15. חזרה של לנה

יוסף, לנה

הבימה חשוכה. מתוך החשיכה, במרחק, באופק, עולה לעינינו כמו מתוך חלום – אניית נוסעים יפהפייה על שלל צבעיה, דגליה ואורותיה.
אט אט עולה האור על חדרה של לנה.
על רצפת החדר ניצבות שתי מזוודות ארוזות ושני תיקי יד.
זהו חדר שעומדים לנסוע ממנו רחוק.
מזוודה נוספת פתוחה על המיטה.
לנה כבר לבושה אך עדיין בלי הנעליים. היא אוספת פריטים אחרונים אל תוך המזוודה הפתוחה על המיטה.
יוסף נכנס, מתנשם.

...נהדרת... כן, היא נהדרת...

מופתעת לבואו יוסף!

ענקית... יפהפייה... חמש ארובות... על כל

ארובה שני פסים ירוקים ושחורים...

עכשיו גם אתה יודע איך היא נראית...

כמו גנרל... כמו פרעה... איזו אנייה!...

משמיעה צפירות אנייה הווווו! הווווו!

צוחקת.

יוסף מצטרף לצחוקה.

לנה מפסיקה לארוז ומביטה ביוסף המביט בה.

מה יש, יקירי?

את יפה מאוד... לנה...

הוא מבקש לחבק אותה. היא מתחמקת.

תיזהר, יוסף, אני כבר מאופרת...

יוסף:

לנה:

יוסף:

לנה:

יוסף:

לנה:

יוסף:

לנה:

יוסף מתכוון לצאת.

לאן אתה הולך?...

הוא משליך את הבקבוק ומנפץ אותו.

יוסף נעצר.

אתה נשאר כאן לשמוע מה שיש לי לומר לך,

בן...

אתה לא רואה, אם תמשיך כך, הכול אבוד?...

לומר לא לכל העולם, זה בסדר... אבל, זה

לגמרי לא מספיק... ואחרי שאמרת לא –

מה, כן?...

אור עולה על החנות. רובי קושר חבילות.

אור עולה על המטבח.

האם יושבת ליד השולחן וסורקת לאט את שערה.

נכנסת פרידה ומחבקת את האם.

תפוחים, אמא'לה?

פרידה:

כן, תפוחים... בעוד שעה תהיה לנו עוגה

נהדרת...

האם:

ליוסף החנות תיפול לידי של מי שלא נולד

במשפחה שלנו, אתה לא רואה?... הכול אבוד...

האב:

לפרידה אני כבר לא בטוחה שהמרקים שלי הם

מה שהיו...

האם:

ליוסף רובי גונב לך את הירושה...

לאם מחר הכול ייראה אחרת...

האב:

לפרידה לנה בחורה מצוינת. את תראי, יוסף עוד

יפתיע את כולנו...

האם:

פרידה קולעת את שערה של האם לצמה.

האור יורד על המטבח ועל החנות.

האב:

התעורר, לעזאזל, מן החלומות שלך!...

האב מטלטל את יוסף.

השניים מתגלגלים זה על זה, מתנשפים. נאבקים.

יוסף חונק את האב ולאחר רגע, פתאום,

הוא מחבק אותו בכל כוחו.

חושך.

לנה: אשלח לך מיד כשתהיה לי כתובת.
 יוסף מוטר לה את המכתב.
 יוסף: תפתחי כשתהיי על הסיפון... אל תכתבי לי עוד...
 לנה נוגעת בלחיו הבלתי מגולחות, מנשקת אותו קלות על שפתיו, מוסרת לו חבילה.
 לנה: כל מכתבי האהבה שכתבת לי. קוראת.
 "אני אוהב אותך תמיד, כולל כתפך השמאלית..."
 יוסף: צוחקים.
 כך כתבתי?
 לנה: מוסרת לו את המכתב.
 כך כתבת, משורר.
 יוסף מנשק למכתב.
 יוסף: צוחקים.
 צחוקם נפסק.
 לנה מביטה בו ברכות רבה.
 יוסף: הבוקר התעוררתי מחלומות טרופים והנה אני מישוהו אחר... נאני מנסה, בכאב נורא, להבין מיהו זה... מי יפתור לי את החלום? חושך.

יוסף: את יפה ומפתה...
 לנה: מתחמקת יוסף... יוסף...
 יוסף: כמו אשת פוטיפר. למאוג לך?
 לנה: אתה מתוק.
 יוסף ניגש לכוננית המשקאות ומוזג.
 לנה ממשיכה לארוז.
 יוסף: הוא מגיש לה את המשקה.
 לנה: לחייך!
 יוסף: לחייך!
 לנה: לוגמת.
 יוסף שותה את היין בלגימה אחת.
 יוסף: כן, הפסקת להתגלח... אתה נראה כמו...
 לנה: מניח אצבע על שפתיה ששש... ששש...
 לנה מתיישבת ומושיטה לו רגל.
 יוסף מנעיל אותה.
 לנה: תגיד לי: "אל תעלי לאנייה. אל תסעי."
 לוגמת. היא מושיטה רגל שנייה והוא מנעיל אותה בנעל השנייה.
 יוסף: תגיד לי: "אני עוזב את הבית. נבנה לנו בית קטן. אל תברחי."
 יוסף יושב לרגליה. ראשו על ברכיה.
 יוסף: תגיד לי: "אני אוהב אותך ורוצה שתישארי איתי..."
 לנה: היה לנו חלום אהבה נהדר. חיכיתי לך חמש שנים. שתיקה.
 יוסף: אתה לא אוהב אותי יותר?
 לנה: טוב. כרצונך. אני נוסעת.
 יוסף: שום דבר לא נוגע לך עוד ללב...
 יוסף רוצה לנשק אותה על שפתיה.
 היא עוצרת בעדו ומניחה אצבע על שפתיו.
 לנה: לא, שם. הכול שם. רק שם, באמריקה.
 יוסף: אל תשכח אותי... נסיך... תכתוב לי...
 יוסף: כבר כתבתי.
 יוסף: שולף מכתב מחיקו.

17. המטבח

רובי, פרידה

האור עולה על המטבח.
פרידה ממשיכה לתפור את חלקי הבד.
רובי מעיין בספרי החשבונות.

רובי:

רע! מצב העסקים רע. החנות בחובות.
הבנק לא נותן עוד אשראי.

פרידה:

למכור הכול. להתחיל מהתחלה.
דבר עם אבא, רובי.

רובי:

אבא כבר לא בעניינים. לזרוק את כל
הכפתורים ולפתוח אטליז.

פרידה:

על מה אתה מדבר, אלי שבשמיים!
חובט בספרים אנחנו לפני פשיטת רגל!...

רובי:

אטליז, אני אומר. בשר אוכלים תמיד.
יום יום באים הפליטים מעבר לגבול ומחפשים

פרידה:

בשר. תדברי עם אבא, פרידה...
אבא כבר לא מה שהיה פעם...
האור יורד.

18. החדר ומאוחר יותר המטבח

יוסף, האם, פרידה, רובי

האם מפשיטה את יוסף מכל בגדיו.
היא מלבישה אותו, אט אט, בכתונת הפסים.

יוסף:

...לפעמים, בלילה, מישהו מכה אותי בפנים
ואני קורא... אבא אמא, בואו קחו את חי.
הם שלכם.

האם:

לא יכולתי לעשות בהם דבר... רציתי לשנות
אותם... אבל עכשיו אני רוצה מנוחה...
האם אלוהים הוא מנוחה, אמא?

יוסף:

כן, אלוהים הוא מנוחה, בן.
אני מאבד את הכוחות ואני כל כך צריך אותם
היום... כמו את אלוהים...

האם:

האם אלוהים הוא כוח, אמא?
כן, אלוהים הוא כוח, בן.
לאט אובדת לי השליטה על המחשבה שלי...

יוסף:

על הגוף שלי... בלילה הכול מתפורר לרסיסים...
רסיסים... קולות מפוצצים לי את הראש...
צפירת אזעקה עולה ויורדת, קולנית, ממושכת.

האם:

הרעש הנורא הזה!...
חוסם את אוזניו בשתי ידיו.
אני מחפש את הטעות שעשיתי...

יוסף:

...אל תגדי לי, שאלוהים יכול לנסות אותי
גם בדרך הזאת...
כן, אלוהים הוא ניסיון, בן.
זעק הרעש נורא...
קולות... קולות...
רק עכשיו הצופר נפסק.

19. רחוב

האב, רובי, ארבעה נערים

האב נועל את החנות. מיד נטפלים אליו ארבעה נערים.
הם מסלקים את מגבעתו ומשחקים בה כמו בכדור.
נער אחד לוקח את המשקפיים ומרסק אותם. נער אחר
גונב ממנו את הארנק והם מתחלקים בכסף.
האב לא מתנגד להם. הוא מכיר בחוסר השחר שבתגובה.
הנערים נמלטים עם כניסת רובי על גבי אופניים.
הוא ממחר אל האב.

אתה בסדר?

אל תספר לאמא. שמור על פרידה.

חד מאוד. בוא!

הוא בועט במגבעתו של האב ויוצא עם האופניים.
חושך.

רובי:

האב:

רובי:

הוא לבוש בכתונת הפסים, כורע על ברכיו.
האם מחבקת אותו ושרה בשקט.

"הס, עכשיו ברצוננו להתבונן אל תוך הנשמה..."

האור יורד על החדר ועולה ומתחזק על המטבח.
רובי ממשיך לדפדף, בזעם גובר, בספרי החשבונות
של החנות.

...לזרוק את כל הכפתורים ולפתוח אטליז...

קולות... קולות...

בשר, אני אומר... אטליז, אני אומר...

אפשר לצאת מן הדעת...

אני אפנה אל פרעה... ואשאל אותו...

לאן כל זה... מוביל...

רובי תוקע את הסכין שלפניו אל תוך השולחן.
חושך.

האם:

רובי:

יוסף:

רובי:

יוסף:

20. החדר הסגור אחר-כך הפרוזדור

יוסף, המקהלה, פרידה, הרופא, הקצין, האב

אור תעתועים, סיוט.
דמויות, המזכירות עכברושים, במסיכות גז, מתרוצצות
סביב. ביניהן נמצא גם הקצין, שאין עדיין להבחין בו.
יוסף נקלע ומיטלטל ביניהם. הוא קודח מחוס, מסויט.

המקהלה: בור, אפלה, על קורה צרה,

המים הגואים נוגעים בגופו,

עולים עד צווארו...

מטורפים... עכברושים...

נחשים... עקרבים...

הם נעלמים, מלבד הקצין, שעם סילוק המסיכה אנו
מבחינים בו. הוא לבוש עכשיו במדים משובחים יותר.
דרגתו גבוהה יותר.

אור חלש עולה על החדר הכמעט ריק. שולחן, כיסא, מיטה.
חלון מסורג.

יוסף יושב. פרידה לידו, מוחה פניו המיוזעים במטלית לחה.
נכנס הרופא, בודק לו את הדופק, את העיניים וכו'.
הקצין עומד מן הצד.

אני עוד חי?...

יוסף:

לא נרשה לך למות, ילד...

הרופא:

הקצין מצית סיגריה.

אל פרידה חוץ מעוגת התפוחים של הגברת

הרופא:

הרמן, דבר לא יישאר כפי שהיה...

הקצין ממעך את הסיגריה. יוצא.

הרופא:

אני מצטער, פרידה...

יוצא.

טריקת דלת הברזל.

אני חי... אני חי...

יוסף:

אתה חי. אתה תחיה רק משום שהם החליטו

פרידה:

שאתה לא תמות...

יוסף: בבהלה סלקי את העכבר... הוא נוגס את

האף שלי...

פרידה: ממשיכה לקנח את פניו אתמול בלילה שברו את

חלון הראווה של החנות...

אני מביט בעכבר והוא מתרבה...

יוסף:

פרידה: אם לא רובי, הם היו מעלים את החנות באש...

יוסף: זועק הוא מתרבה!... הוא מתרבה...

פרידה: כמה זמן עוד תוכל להמשיך כך?

יוסף: ...הוא מתרבה... קָה...

פרידה: שם, בחוץ, יש עולם...

יוסף:

...קָה... קָה...

פרידה: מפסיקה, קמה אני לא בטוחה עוד שאתה האח

שלי. אתה מסריח.

יוסף:

סכין... הביאי לי סכין...

פרידה:

מצדי, אתה יכול לתלות את עצמך.

יוצאת אל הפרוזדור ופוגשת באב.

שערו פרוע, בגדיו מלוכלכים. עוצרת אותו.

אתה לא יכול לשנות כלום.

פושטת אליו יד.

את מפתח הקופה.

האב לא מבין. שהייה.

היא קורעת מחזהו את שרשרת הזהב שבקצה המפתח.

יש לעשות סדר בעסק. בוא, אבא.

יוצאת. הוא נסרח אחריה.

הסניטרים נעלמים מן החדר.

האור משתנה ויוסף נכנס שוב לדליריום.

המקהלה חוזרת.

יוסף:

פרעה אומר:

הכול שואף לסדר...

מקהלה:

פרעה אומר:

הנהר עולה על הארץ, העמק פורח...

מקהלה:

21. חדר סגור אחר

יוסף, האם, סניטר, שני רוצחים

יוסף יושב על כיסא.
סניטר מסיים את גילוח פניו ואת גילוח כל שיער ראשו.
הוא שופך על יוסף דלי מים, משליך עליו מגבת ויוצא.
טריקת דלת הברזל.
יוסף מסתפג אט אט.
מן החוץ במרחק עולה השיר מפי האם:
"הס, עכשיו ברצוננו להתבונן לתוך הנשמה".
לפתע נדמה לו שהוא שומע מישהו בחדר.
ילד קטן אינו נמצא בחדר, אבל יוסף, בפשטות, פונה אליו.

יוסף:

היית כאן כל הזמן?
איך נכנסת?
אתה מוצא חן בעיניי.
מה אתה רוצה ילד יפה תואר?
כתר?
בשביל מה לך כתר?
טוב, שיהיה כתר.
יוסף מקפל את המגבת לטורבן מלכותי, מודד לראשו.
זה שלך, מלכי.
קוראים לי יוסף. לך, פרעה.
שב בשקט, מלך... כמו בחלום.
יוסף שם את ה'כתר' על הכיסא.
הבט בי ואל תבין. אני אבוד.
אין לי כוח עוד. אין צורך בכוח עוד...
קול האם שב ונשמע מן החוץ.
כמו בכל בוקר אמא מכינה אותה מתיקות...
אמא, מתי אמרתי לך לאַהֲרוּנָה, אני אוהב
אותך?... הו אבא... הו לנה...
שני הרוצחים נכנסו זה מכבר, אחד מימין ואחד משמאל.

פרעה אומר:
חיפושית השמש הולכת למערב...
מקהלה:
נאני אומר: לא כדי לְחַזֵּר בבוקר למזרח...
יוסף:
טריקת דלת הברזל.
חושך.

22. פרידה

אל הקהל

האור עולה ומאיר את פרידה הלבושה בלבוש קל
וצבעוני לקראת חופשת הקיץ.
פרידה פוסעת פסיעה אחת קדימה ופונה לקהל.
האור הולך ומתרכז עליה.

...בבוקר האחד ביוני, יום הולדתו השלושים,
סירב יוסף לבוא אל שולחן ארוחת הבוקר. לא
הבנתי אז כמה זה חמור... היום, ה-29 ביוני,
רובי ואני יוצאים, סוף-סוף, לים... לנוח...
כמו בכל קיץ... אבא חולה, אבא ימות...
אמא כמו תמיד משגיחה עליו...
נוגעת בבטנה. מתנשמת עמוקות. מקשיבה.
חושך.

הם ניגשים אל יוסף.
האור יורד.
השניים משלבים זרועותיהם מסביב לראשו ומשברים
בקלות את מפרקתו. הם מושיבים את יוסף על הכיסא.
הם מורידים את המסיכות שלהם – האם זה הקצין
והרופא?
יוצאים.
טריקת דלת הברזל.
חושך.

23. כיכר העיר

יוסף, הקצין, הרופא, נער מוכר עיתונים, אזרחים ועוד

נשמעת יריית אקדח עזה המהממת את החלל. אחריה
נשמעות יריות נוספות.
אור יום גדול.
אל כיכר העיר פורץ נער וערמת עיתונים בידי.
הוא צורח:
"רצח! רצח הארכידוכס! רצח!... רצח על הגשר... רצח...
רצח בסרייבו..."
מכל צדי הבימה ממהרים פנימה אזרחים הקונים וחוטפים
את העיתונים.
הם מתפזרים בגובהי בימה שונים, פורשים את העיתונים
וקוראים.
ביניהם – הקצין, הרופא, רובי ודמויות מוכרות אחרות.
האב נראה מוזנח מתמיד.
קולות המקהלה בוקעים מכיוונים שונים.

המקהלה: רצח... רצח... רצח... רצח... רצח...
מי נרצח? מי נרצח? מי נרצח? מי נרצח? מי נרצח?
מי? מי? מי? מי? מי? מי? מי? מי? מי? מי?
הארכידוכס... דוכס... דוכס... דוכס... נרצח...
חֶחֶח... צצצ... צצ... חֶחֶח...
אט אט מתארגנים האזרחים, קוראי העיתונים, לצעדת
חיילים בניצוחו של הקצין.

הקצין: 'חת...

מקהלה: 'חת... אחת...

הקצין: שתיים...

מקהלה: 'חת... שתיים...

הקצין: שלוש...

מקהלה: 'חת... שתיים... שלוש...

הקצין: ארבע...

מקהלה: 'חת... שתיים... שלוש... ארבע...
הקצין: 'חת... שתיים... שלוש... ארבע...
מקהלה: 'חת... שתיים... שלוש... ארבע... חמש...
הקצין: חמש... ארבע... שלוש... שתיים... אחת...
הקצין: 'חת... שתיים...
מקהלה: 'חת... שתיים...

בינתיים נכנס יוסף לבוש בגדי חיילים, חגור חגור, כובע
פלדה, רובה וכו'. הוא מצטרף למצעד החיילים.
רובי ומאקס מתבלטים מבין החיילים.
אט אט מקהלת החיילים יוצאת מהבימה.
קולות הספירה הקצובה עולים ומתהדדים מן המרחק.
המארש ימשיך ויישמע עד לתחילת התמונה הבאה.
האב, מחקה כילד את מצעד החיילים והולך אחריהם
ויוצא. האם, מנפנפת מטפחת לשלום לעבר יוסף.
האור יורד על האם.
יוסף נשאר יחידי, צועד אל מול הקהל,
פניו מתחייכים עד עווית.
תוך כדי צעידתו מתרחשת תמונה 24.

24. השער

יוסף, שומר השער

יוסף:

...שער יורד לפני

יורד שער.

ולפני השער עומד שומר השער

נכנס השומר.

שלא כמו בתמונה הראשונה, השומר הוא חייל

מאובק הטעון בכל ציודו לעיפה.

והשומר מזדקף ואומר:

אדוני, השער שלך.

השומר:

מדגל את נשקו אדוני... השער... שלך...

יוסף:

הוא פותח לפני את השער

החייל מכתף את נשקו ופותח את השער.

למה לא נכנסתי בשער שלי?...

השומר יוצא כשהוא דוחף לפניו את השער והאור יורד.

יוסף, במשך כל העת, ממשיך על מקומו בצעידתו העזה,

ההופכת ריצת שדה מהירה יותר וקשה יותר.

זרקור האור הולך ומתמקד על פניו.

האור יורד, לא המסך.

חושך.

סוף.

ספרי ישראל אלירז

סיפורת

נדנדות פח (רומאן) / ספרית פועלים

עופות אחרונים (סיפורים) / מסדה

קיץ של זהב (רומאן) / עם עובד / הספריה לעם

מסע (רומאן) / הקיבוץ המאוחד

מחזות

שלוש נשים בצהוב / החאן הירושלמי

מורד ומלך / תיאטרון עירוני חיפה

רחוק מן הים – רחוק מן הקיץ / בימת צוותא

הלוך חזור / הבימה

הפרוטוקולים הפרסיים / החאן הירושלמי

החי על המת / תיאטרון לילך

כנפיים / תיאטרון עירוני חיפה

הלילה האחרון / ריצ'מונד, וירג'יניה

הספר הקטן / מחזות וליבריות / יחדו

שירה

דרך בית-לחם / ספרית פועלים

הר פתוח / ספרית פועלים

חמישה פרקים, שירים / דביר

דבר מתוך דבר / ספרית פועלים

ממקום למקום / הקיבוץ המאוחד

בתוך הגן / ספרית פועלים

טיול / ספרית פועלים

קצה קשה / הקיבוץ המאוחד

אמצע 1980-1990 / ספרית פועלים

עניינים מקומיים / ספרית פועלים

פה קרוע / הקיבוץ המאוחד

לבנות את החדר הנוסע / הקיבוץ המאוחד

יצירות משותפות של יוסף טל וישראל אלירז

אופרות

אשְמְדאי – הזמנת בית האופרה הממלכתי של המבורג.
במאי: ליאופולד לינדברג, מנצח: גארי ברתיני.
בכורה, 1971.

מִצְדָּה-967 – הזמנת פסטיבל ישראל, ירושלים.
ליאונרד שאך, גארי ברתיני, 1973.

הנְסִיוֹן – הזמנת בית האופרה הממלכתי הבווארי, מינכן.
גץ פרידריך, גארי ברתיני, 1976.

הגֶן – הזמנת בית האופרה הממלכתי של המבורג.
פטר לושר, אירמגרד שלֵייר, 1988.

יוסף – תל-אביב. דיוויד הולדן, גארי ברתיני, 1995.

*

אֶלְזָה-הוֹמָאז' – (מחזור שירים לסופרן ולחמישייה כלית),
פסטיבל ישראל, תל-אביב, מנדי רודן, 1976.

לְגַעַת מְקוֹם – (שיר למקהלת ילדים), פסטיבל ישראל,
ירושלים, 1987.

הִדָּד – (מונודרמה לסופרן ולצ'לו) מכון ון ליר,
ירושלים, 1990.

המְלַחְמוֹת עֲבָרוּ כְּאֵן – (שיר לבריטון ולאנסמבל כלי),
פסטיבל ישראל, ירושלים, 1992.

קוּ מָר – (שיר לבריטון ולאנסמבל כלי), פסטיבל ברלין,
1992.

יוסף היא האופרה החמישית שכותבים ישראל אלירז ויוסף
טל. הם החלו לשתף פעולה עם כתיבת האופרה **אשמדאי**,
1971, שהוזמנה על-ידי בית האופרה הממלכתי בהמבורג.
אחר-כך נכתבו האופרות **מצדה-967** עבור פסטיבל ישראל,
ירושלים, 1973, ו**הנסיכון** עבור בית האופרה הממלכתי
במינכן, 1976. הם חזרו ב-1988 וכתבו את **הגן** לפי הזמנת
בית האופרה של המבורג.

יוסף הוא סיפורו של יוסף הרמן, הקם בבוקר יום הולדתו
השלושים ומסרב להמשיך את שגרת חייו בבית, בעבודה
ובקשריו עם סביבתו. אמירת **לא** לכל מה שעשה איננה
מבשילה בהכרח את **הכֵן**. הוא נסחף אל תוך חלומות,
הזיות וחרדות עד שההיסטוריה, הפורצת אל תוך חייו, עם
רציחתו של הארכידוכס בסרייבו, כופה עליו תבנית חיים
שאינה יכול להתנגד לה עוד. האופרה יונקת השראה
ממוטיבים ביצירת קפקא.

ישראל אלירז, שהחל בכתיבת פרוזה והמשיך בכתיבת
מחזות וליבריות, פונה בשנים האחרונות בעיקר אל כתיבת
שירה. ספר שיריו האחד-עשר **לבנות את החדר הנוסע** הופיע
לא-מכבר בהוצאת הקיבוץ המאוחד.